

Posljedice pasivne zaštite prirode temeljene na mjerama zabrana

Kao što je poznato nacionalni park Sjeverni Velebit proglašen je 9. lipnja 1999. godine, s ciljem zaštite raznovrsnosti krških fenomena te biljnoga i životinjskoga svijeta koji čine posebnu sliku ove prirodne cjeline. U njegovu sastavu su i šume, kao najsloženija životna zajednica, posebno osjetljiva i važna po svojim općekorisnim funkcijama na krškom području.

Želimo naglasiti, da su šume koje su ušle u sastav NP, u to vrijeme bile izuzetno sačuvane i biološki stabilne. Treba također znati, da se tim šumama uredno gospodarilo preko 200 godina. Šumarija Krasno proglašena je najstarijom sa 235 godina dugom povijesti.

Kako je u nacionalnom parku zabranjeno gospodarenje, kao akt upravljanja provodi se *Plan upravljanja* donesen u rujnu 2007. godine.

Ministarstvo kulture i Svjetska banka, s namjerom unapređenja upravljanja zaštićenim područjima, a posebno radi očuvanja krških ekoloških sustava Republike Hrvatske, proveli su u razdoblju 2003.-2007., projekt očuvanja krških ekoloških sustava (*Karst Ecosystem Conservation – KEC*), financiran sredstvima Fonda za globalni okoliš. U okviru projekta izrađeni su planovi upravljanja nacionalnog parka Risnjak, Plitvička jezera, Paklenica, Sjeverni Velebit te parka prirode Velebit. Prema poznatom obrascu, tamo gdje sudjeluje Svjetska banka, izrada Plana upravljanja NP Sjeverni Velebit povjerena je timu tvrtke *Agriconsulting* iz Rima, u suradnji s hrvatskim stručnjacima, kao konzultantima te uz aktivno sudjelovanje uprave parka.

Zanimljivo je da u izradi ovoga dokumenta, čiji je naručitelj Ministarstvo kulture (potpis ministra Bože Biškupića – za nakladnika) nije sudjelovala, barem što se tiče šuma, niti jedna kompetentna šumarska institucija (*Šumarski fakultet, Hrvatski šumarski institut, Hrvatske šume d.o.o.*).

U šumama kojima se gospodari, razrađen je sustav obveznog motrenja, mjerenja te prikazivanja svih promjena u sastojini, a posebno kada je riječ o sušenju. Na temelju toga razrađen je sustav analiza i donošenja obveznih mjera. U nacionalnom parku se npr. ne mjeri drvna masa sušaca niti utvrđuje njihov broj, već je sušenje tretirano kao prirodni proces sa bogatom biološkom raznolikošću.

Koliko je pažnje i truda uloženo u Planu upravljanja šumama dajemo u izvorniku po poglavljima:

3.2. Ciljevi i mjere

3.2.3.2. Šume

Cilj: Osiguranje prirodnog i neometanog razvoja šumskih ekosustava, gdje se ne ugrožavaju drugi značajni ekosustavi definirani Planom upravljanja.

Mjere:

- Izraditi Program zaštite šumskih ekosustava u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode.

- Ne poduzimati nikakve upravljačke aktivnosti u Parku osim u posebnim situacijama u kojima je šumski ekosustav ozbiljno ugrožen. Posebne situacije i odgovarajuće mjere upravljanja se određuju Programom zaštite šumskih ekosustava.

Uspostaviti trajno praćenje šumskih ekosustava, kao dio Programa zaštite šumskih ekosustava.

Indikatori: Omogućen nesmetan prirodni razvoj šumskih zajednica.

4. PROVEDBA PLANA UPRAVLJANJA

4.1. Akcijski planovi

Akcijski planovi su konkretni upravljački dokumenti koji proizlaze iz definiranih strateških ciljeva i mjera upravljanja Parkom. Oni su integralni dio Plana upravljanja i detaljno definiraju aktivnosti, vremenske rokove, te ljudske i financijske resurse potrebne za njihovu provedbu.

Prilikom zoniranja te utvrđivanja temeljnih ciljeva upravljanja Parkom identificirano je 48 akcijskih planova koje bi javna ustanova Nacionalni park Sjeverni Velebit trebala provesti u razdoblju od 2008. - 2017. godine. Koliko je obračena pažnja na šume, dajemo izvadak za nekoliko primjera iz:

Tablica 8.

Pregled planiranih akcijskih planova za razdoblje 2008. - 2017.

Cilj 3: Očuvanje biološke raznolikosti

Podcilj: Travnjaci

Akcijski planovi

Kao šumar donedavno profesionalno, a sada kao zaljubljenik u našu veličanstvenu planinu Velebit, već petnaestak godina redovito prolazim njezinim najatraktivnijim mjestima, pa svakako i nacionalnim parkom Sjeverni Velebit. Taj kontinuitet promatranja mi je omogućio uvid u procese koji se zbivaju sa šumama nacionalnog parka, a na što želim ponovo upozoriti.

Sušenje jele u NP Sjeverni Velebit

Sušenje jele iz blizine

4. Utvrđivanje postojećeg stanja travnjaka u Parku.
 5. Revitalizacija i održavanje travnjaka, u organizaciji Ustanove.
 6. Uvođenje tradicionalne poljoprivrede na području Parka.
 7. Praćenje stanja (monitoring) travnjaka.
- Podcilj: Šume
Akcijski planovi
8. Program zaštite šumskih ekoloških sustava.
 9. Praćenje stanja (monitoring) šumskih ekoloških sustava.

4.1.1.3.2. Šume

AP 8: Program zaštite šumskih ekoloških sustava
Cilj(evi) AP

• Izraditi i provoditi Program zaštite šumskih ekoloških sustava, sukladno Zakonu o zaštiti prirode;

Glavne aktivnosti:

1. Analiza postojećih podataka, kontakti sa stručnjacima.
2. Izrada Programa zaštite šumskih ekoloških sustava, sukladno smjernicama nadležnog Ministarstva i ciljevima definiranim Planom upravljanja.

3. Provedba Programa zaštite šumskih ekoloških sustava (praćenje stanja - monitoring je opisano kao zasebni akcijski plan).

Proračun (kn): 800.000,00

Vremenski okvir 2008. - 2017. g

Nositelji: JU NPSV – OSP, ONTP; Partneri: vlasnici parcela unutar NP Sjeverni Velebit; Suradnici: Znanstvene i stručne institucije

Osim kada je riječ o šumama, kod provedbe gotovo svih akcijskih planova i programa zaštite kao jedan od nositelja navode se i *Hrvatske šume d.o.o.*!

O pristupu problematike sušenja govori i sljedeće:

Na 101. Strani u poglavlju

6.3. Prilog 3.

Sažetak problema i prijedloga dionika

Problematika: Sušci

Opis: Postoji potreba za povremenim skupljanjem suhog drva; istovremeno suho drvo se smatra opasnim glede mogućih požara.

Sljedeći koraci: U sklopu plana upravljanja regulirati skupljanje sušaca, ali razmotriti i ostale izvore drva za ogrjev.

Cijenim brigu za očuvanje prirode koju prema njoj iskazuju njeni ljubitelji, tj. većina građana. Ali kamo vodi sustav mjera zabrana, tj. pasivna zaštita pokazati ću kroz fotografije snimljene u lipnju ove godine na području NP Sjeverni Velebit.

Priroda, a posebno šume kao najslabija životna zajednica ugrožena je kada se ništa ne poduzima. Ugroze i štetna djelovanja dolaze stalno.

Zaštita šuma traži aktivne mjere, a to podrazumijeva stručnost, koju imamo. Dokaz je početno stanje šuma u vrijeme proglašenja NP Sjeverni Velebit, a nakon 250 godina organiziranog stručnog gospodarenja šumama. ■

SJEKAČ

Kralježnica Hrvatskih šuma

Hrvoje Faletar zaposlen je u šumariji Popovača koja pripada Upravi šuma Zagreb. Ovaj posao radi već deset godina. Završio je pripravnički ispit u zagrebačkom Odjelu uređivanja, gdje je najviše radio na obilježbi granica pod mentorstvom danas samostalnog taksatora Davora Bilovića.

Danas radi kao sjekač.

■ **U Hrvatskoj, posao sjekača je poslije poslova u građevinarstvu najopasniji. Osjećate li psihički pritisak s obzirom na to da je šuma radilište stalne opasnosti?**

■ Neprestano. Zato se svi i uvijek držimo pravila rada na siguran način i nosimo zaštitnu opremu. Krećemo po dvojica u sječini i osim što pazimo da smo udaljeni dvije duljine stabla jedan od drugoga, pazimo da počnemo piliti istovremeno jer znamo da benzin u motornoj pili traje nekih pola sata do 45 minuta, što znači da se otprilike toliko dugo čuje njeno brujanje. Mobilitel prečesto nije od pomoći, pogotovo za trajanja vegetacije kada je signal još slabiji.

■ **Jeste li se do sada našli u nekoj opasnoj situaciji?**

■ U opasnoj po život ne. Ali bio sam ozlijeđen. Zbog udarca napete grane u nogu. Kolega koji je radio u susjednoj sječnoj liniji je shvatio da više ne čuje pilu, ali sam i bez njega, sam izašao iz šume i zatražio pomoć od kolega.

■ **Kako ste zadovoljni realizacijom rokova isporuke zaštitne opreme, a kako njezinom kvalitetom? Tko kontrolira primjenu?**

Što se tiče rokova dosta sam zadovoljan. Što se tiče kvalitete – roba uvijek stiže od istog proizvođača, pa ne mogu usporediti s nekom drugom. Od svega je najneudobnija majica načinjena od poliestera i to ljeti. Inače redovito nas kontroliraju stručni suradnici zaštite na radu iz Uprave, a dreger, odnosno kontrolu alkohola u krvi zadužuje osoba u šumariji.

■ **Koje su razlike kada se ruši npr. bukva i hrast i kada se ruši stablo na ravnom i na brdovitom terenu i je li lakše rušiti u glavnom prihodu (manje stabala većih dimenzija) ili u pret hodnom (više stabala manjih dimenzija)?**

■ Lakše je rušiti hrast i jasen nego bukvu jer im je drvo puno mekše. Lakše je rušiti na ravnom terenu radi vlastite stabilnosti, bez obzira na činjenicu da je s brda vidljivije na koju stranu je stablo nagnuto i na koju su mu stranu nagnute grane u krošnji i bolje se vide jarci. Kada rušimo na brdu trudimo se da stablo pada bočno tako da ga zaustave stabla koja stoje. Nakon toga okrešemo krošnju, pa trupac okrenemo tako da visi prema jarku. Nadalje, lakše je rušiti u glavnome prihodu jer je puno veća sigurnost da će stablo pasti. Suprotno tome, kada je stablo tanje velika je vjerojat-